

Kvartsbrytning i Västervåla socken.

Kvarts har brutits i Västervåla sedan lång tid tillbaka. När det började har vi idag inte någon uppfattning om, men det har väl med masugnens användning att göra.

Kvarts muras fast på väggarna och i botten på masugnen och bildar vid upphettning en glasaktig yta och skyddar teglet.

Lördagen den 17 augusti 2019 inbjöd Hembygdsföreningen till fornminnesvandring i några av kvartsbrotten. Först besökte vi brotten strax söder om Tyskbo. Ivar Öström visade och berättade. Där bröts kvarts av bla. Albin Lilja på 20-talet. Det var handborrning som gällde. Sedan skulle kvartsen fraktas ner till Halvarsviken för skeppning till Ramnäs.

Anders Olsson visade några gamla papper från 1920 där det fanns uppgifter om verksamheten.

I ett bevarat brev till Albin Lilja vill G. Knylenstjerna från Ramnäs Bruk AB komma och bese kvartskvalitén när det blir öppet vatten. De ämnar nämligen komma med båt till Halvarsviken.

Enligt pappren fick Albin 6:-/ton för kvartsen, bruten och fraktad ner till prämarna i Halvarsviken. Senare steg priset upp till 11:-/ton.

Vi fortsatte dagen med att besöka kvartsbrotten i Kvarnvreten. Dels ett mindre som övergavs, troligen för att kvalitén inte var så bra, och dels det större som var i drift fram till 1947 då Karl Magnusson var ansvarig för verksamheten. Kvartsen gick bl.a. till Fagersta och Högfors bruk. Transporterna skedde från början med häst och släde men senare byggdes en bättre väg och kvartsen fraktades med lastbil. Roy Grading körde kvarts i mitten på 40-talet.

Det större kvartsbrottet är nu igenvuxet och nästa ”djungellik”. Mossor och ormbunkar frodas, och björk och gran har slagit rot i skrevorna.

Vid Tyskbobrotten

Kvarnvreten

Tydiligen gav kvartsen och stenen många arbete. Om man letar i kyrkböckerna hittar man flera namn med titeln "kvartsarbetare", "kvartsbrytare" och "stenarbetare":

Johan Holstensson, född 1851. Sörby 2. Stenarbetare

Johan Fredrik Winrot, född 1855 i Västervåla. Kvartsarbetare, kyrkvakt i Våla från dec 1920

Johan Albert Fröberg, född 1864. Stenarbetare

Olov Gustav Svensson Elf, född 1868. Kvartsbrytare

Johan Engberg, född 1870. Stenarbetare, Sörby 2

Per August Stensson, född 1873. Kvartsbrytare. Bodde i Liljendal

Son Karl Emil Stensson, född 1899. Kvartsbrytare, sedemera förman för kvartsbrytarna

Karl Jansson, Kvarts-och stenarbetare. Annelund

Gottfrid Leonard Vesterdahl,

Kvartsarbetare, stenkrossare född 1865 i Västerfärnebo.

Skadad till döds av ett stenblock vid kvartsbrytning den 11 januari 1929.

Gift med **Alma Birgitta Ågren**.

(Som var delägare i Kvartsberrget)

Karl Adolf Gallon, född 1879 i Avesta. Kvartsarbetare

Gift med **Maria Lovisa Fernkvist**.

(Som var delägare i Kvartsberrget)

Söner **Pontus** och **Erik Gallon**.

Karl Gustaf Magnusson, född i Ramnäs 1892.

Bas på 1940-talet.

Gift med **Maria Vesterdal** född 1898 i Västervåla.

Dotter till Alma och Gottfrid Westerdal.

Kvartsbrottet i Kvarnvreten på 30-talet